

172

Aanhechten ouderschapsplan en convenant aan beschikking

Rechtbank Zeeland-West-Brabant zp Middelburg
8 september 2021, nr. C/02/387930 / FA RK 21-3441,
ECLI:NL:RBZWB:2021:4528
(mr. Van Dijk)
Noot mr. L. van Straten

Afspraken tussen ex-samenwoners. Opnemen ouderschapsplan in beschikking. Afwijzing opnemen convenant.

[BW art. 1:135, 1:247, 1:247a, 1:253a, 3:185;
Rv art. 677-680, 815, 819]

Essentie: Kan de rechtbank een ouderschapsplan en een convenant van voormalig samenwonende partners onderdeel laten uitmaken van de beschikking? En hoe zit het met het opnemen van alimentatieafspraken in de beschikking?

Samenvatting: Samenwonende partners die hun relatie hebben verbroken dienen een gezamenlijk verzoekschrift in bij de rechtbank, met het verzoek de inhoud van het door hen opgestelde en ondertekende convenant en ouderschapsplan te bekrachtigen door deze aan de beschikking te hechten. De rechtbank stelt vast dat er geen wettelijke grondslag bestaat voor het geheel of gedeeltelijk opnemen in de beschikking van de tussen ex-samenwoners in een convenant getroffen regelingen in het kader van de vermogensrechtelijke afwikkeling. Dit is anders voor afspraken over hun gezamenlijke kinderen. De rechtbank oordeelt dat het ouderschapsplan van voormalig samenwonende ouders wel aan de beschikking gehecht kan worden, maar het convenant niet. Daarnaast hebben partijen de rechtbank verzocht de gemaakte afspraken over de kinderalimentatie expliciet op te nemen in de beschikking. Dit verzoek wordt door de rechtbank wel overgenomen.

[de man], wonende te [woonplaats 1],
hierna te noemen de man,
advocaat: mr. F.J.I. van den Branden, gevestigd te Terneuzen,
en
[de vrouw], wonende te [woonplaats 2],
hierna te noemen de vrouw,
advocaat: mr. F.J.I. van den Branden, gevestigd te Terneuzen.

1. De procedure

- 1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:
– het verzoekschrift van partijen, met bijlagen, ingekomen op 19 juli 2021.
1.2. Bij het verzoekschrift is een convenant ‘einde samenwoning’ met daarbij een ouderschapsplan gevoegd.

2. De feiten

- 2.1. Partijen, Nederlanders, hebben een affectieve relatie met elkaar gehad en hebben samengewoond.
2.2. Het minderjarige kind van partijen is:
– [minderjarige], geboren te [geboorteplaats] op 7 oktober 2007.

2.3. De man heeft de minderjarige erkend. Partijen oefenen gezamenlijk het gezag over de minderjarige uit.

3. Het verzoek en de beoordeling daarvan

3.1. In verband met de beëindiging van hun samenwoning hebben partijen een ouderschapsplan opgesteld. Daarnaast hebben partijen een overeenkomst, getiteld ‘convenant einde samenwoning’, gesloten waarin de vermogensrechtelijke gevolgen van het einde van hun samenleving zijn vastgelegd. Het ouderschapsplan is als bijlage 2 aan dit convenant gehecht.

3.2. Partijen verzoeken de rechtbank het door hen ondertekende convenant en het daarbij gevoegde ouderschapsplan – door hen overgelegd – aan de beschikking te hechten en

1. te bepalen dat de bepalingen van het door hen ondertekende convenant en het daarbij gevoegde ouderschapsplan deel uitmaken van deze beschikking;
2. de man te veroordelen om met ingang van de datum waarop partijen feitelijk gescheiden leven als bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van de minderjarige maandelijks bij vooruitbetaling aan de vrouw te voldoen een bedrag van € 328,- per maand.

Ouderschapsplan

3.3. De rechtbank overweegt dat ouders, die in het gezagsregister hebben laten aantekenen dat zij het gezag over hun minderjarige kinderen gezamenlijk uitoefenen en hun samenleving beëindigen, op basis van artikel 1:247a van het Burgerlijk Wetboek (BW) een ouderschapsplan dienen op te stellen als bedoeld in artikel 815, tweede en derde lid van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv). Blijkens de wetgeschiedenis hecht de wetgever er belang aan dat ouders het ouderschapsplan kunnen laten opnemen in een beschikking.

Nu partijen gezamenlijk zijn belast met het ouderlijk gezag over de minderjarige en omdat de wetgever er belang aan hecht dat deze ouders een executoriale titel kunnen verkrijgen door opneming van het ouderschapsplan in de beschikking, zal de rechtbank het verzoek om het ouderschapsplan aan te hechten en in de beschikking op te nemen, toewijzen.

Convenant einde samenwoning

3.4. In het convenant wordt in artikel 1 voor de afspraken betreffende de minderjarige verwezen naar het aangehechte ouderschapsplan. Artikel 2 van het convenant is getiteld: ‘De woning en daarmee verband houdende rechten en lasten’. Artikel 3 luidt: ‘Verdeling overige gemeenschappelijke vermogensbestanddelen’. De artikelen 4 e.v. geven een regeling voor de overige vermogensrechtelijke gevolgen van het einde van de relatie van partijen. Feitelijk heeft het convenant dus uitsluitend betrekking op de vermogensrechtelijke afwikkeling van de relatie van partijen.

3.5. De rechtbank stelt vast dat voor het verzoek van partijen tot aanhechting en opname van een dergelijk convenant de wet geen voorziening kent. De wettelijke grondslag voor het geheel of gedeeltelijk in een beschikking kunnen opnemen van tussen partijen onderling getroffen regelingen – zoals in dit geval de regelingen, vastgelegd in het convenant einde samenwoning – is gelegen in artikel 819 Rv. Dat artikel maakt deel uit van de bepalingen die in het bijzonder gelden voor (echt)scheidingzaken. Een daarop gebaseerd verzoek kan dus alleen door de echtgenoten, en niet, zoals in het onderhavige geval, door ex-samenwoners worden gedaan.

3.6. Zoals hiervoor al overwogen heeft het convenant feitelijk betrekking op de verdeling van de gezamenlijke vermogensbestanddelen van partijen. Zowel uit artikel 3:185 BW als uit de artikelen 677 Rv en verder blijkt dat op een verdeling de regels van de dagvaardingsprocedure van toepassing zijn. Een verdeling of, zoals in dit geval, een verzoek tot het aanhechten van een convenant en het opnemen in de beschikking van de daarin onderling getroffen regelingen ter zake van een verdeling, kan dus niet worden ingeleid met een verzoekschrift. Dit is alleen anders wanneer de verdeling gevraagd wordt als nevenverzoek bij een echtscheiding, zie artikel 827 Rv. Zoals gezegd, is van een scheidingszaak in dit geval geen sprake, zodat die weg niet openstaat.

3.7. De rechtbank zal daarom het convenant einde samenwoning niet aan de beschikking hechten en daarin opnemen. Het verzoek van partijen wordt in zoverre afgewezen. Hetgeen partijen in het convenant zijn overeengekomen is als zodanig tussen hen wel bindend.

Kinderbijdrage

3.8. Nu partijen gezamenlijk verzoeken om de in het ouderschapsplan overeengekomen bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van de minderjarige expliciet in het dictum op te nemen en de regeling van de kinderbijdrage een wettelijke grondslag heeft, zal de rechtbank het verzoek toewijzen.

4. De beslissing

De rechtbank:

4.1. bepaalt dat de man € 328,- per maand dient te betalen aan de vrouw als bijdrage in de kosten van verzorging en opvoeding van de minderjarige [minderjarige], geboren te [geboorteplaats] op 7 oktober 2007, met ingang van de datum waarop partijen feitelijk gescheiden leven, telkens bij vooruitbetaling te voldoen;

4.2. bepaalt dat de overige onderlinge regelingen van het aangehechte en door de griffier gewaarmerkte ouderschapsplan deel uitmaken van deze beschikking;

4.3. verklaart de beslissing met betrekking tot de kinderbijdrage uitvoerbaar bij voorraad;

4.4. wijst het meer of anders verzochte af.

NOOT

Convenant

De rechtbank heeft in deze uitspraak geoordeeld dat het verzoek van partijen tot opname en aanhechting van het convenant afgewezen moet worden, nu hier geen wettelijke basis voor bestaat. De rechtbank verwijst in de uitspraak naar art. 819 Rv, in welk artikel aan echtgenoten de mogelijkheid wordt geboden bij hun echtscheiding of scheiding van tafel en bed onderling gemaakte afspraken in een beschikking op te nemen, zo nodig door aanhechting van het convenant. Door de invoering van de 'Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding' op 1 maart 2009, is het artikel ook van toepassing verklaard op eenzijdige verzoekschriften en op de ontbinding van het geregistreerd partnerschap, maar niet op ongetrouwen van wie de relatie is beëindigd.

Nu het convenant feitelijk betrekking heeft op de verdeling van de gezamenlijke vermogensbestanddelen van partijen, concludeert de rechtbank dat de algemene regels van de dagvaardingsprocedure van toepassing zijn (art. 3:185 BW en art. 677-680 Rv). Dit maakt dat een verdeling of een verzoek

tot het aanhechten van een convenant en het opnemen in de beschikking van de daarin onderling getroffen regelingen niet ingeleid kan worden met een verzoekschrift.¹

Voor een echtscheiding, scheiding van tafel en bed en ontbinding van het geregistreerd partnerschap gelden specifiekere regels. Daarvoor kunnen partijen in de scheidingsprocedure een nevenverzoek indienen tot afwikkeling van de gemeenschap van goederen of tot verrekening van inkomsten en vermogen op basis van de huwelijkse voorwaarden (art. 827 Rv). Soms wordt dit onderdeel nog niet meegenomen in de scheidingsprocedure, maar wordt hiermee gewacht. Partijen kunnen dan nadien een afzonderlijke procedure opstarten waarin verdeling van de gemeenschap van goederen wordt gevraagd (art. 677-680 Rv) of verrekening van inkomsten en vermogen op grond van de huwelijkse voorwaarden (art. 1:135 lid 2 BW jo. art. 677-680 Rv). Alhoewel art. 677 Rv ziet op een dagvaardingsprocedure, blijkt uit de memorie van toelichting dat de wetgever ervan uitgaat dat procedures inzake de vermogensrechtelijke aspecten van het huwelijk door middel van een verzoekschrift worden ingeleid. Dit naar aanleiding van adviezen van zowel de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak als de Nederlandse Orde van Advocaten, die hebben gepleit voor de verzoekschriftprocedure bij verrekeningsgeschillen.² Dit sluit aan bij het feit dat voor Boek 1 BW-zaken vrijwel steeds de verzoekschriftprocedure wordt gebruikt. Ondanks het feit dat dit niet met zoveel woorden in de wet staat, kan een verdeling- of een verrekenprocedure na een echtscheiding, na een scheiding van tafel en bed of na ontbinding van het geregistreerd partnerschap dus zowel met een dagvaarding als met een verzoekschrift worden ingeleid. Voordeel van de verzoekschriftprocedure is de behandeling door een familierechter in plaats van een handelsrechter, de snellere doorlooptijden alsook in de regel een lager griffierecht.³ Helaas geldt deze mogelijkheid niet voor ex-samenwoners en zijn zij aangewezen op de algemene regels van de dagvaardingsprocedure. Art. 3:185 BW ziet op de situatie waarin partijen geen overeenstemming hebben over de verdeling. In het onderhavige geval hadden partijen wel overeenstemming over de verdeling, hetgeen blijkt uit het gezamenlijk opgestelde convenant waarvan zij bekrachtiging vragen. Partijen zouden zich tot een notaris kunnen wenden om de gemaakte afspraken vast te laten leggen in een notariële akte, die in executoriale vorm kan worden opgesteld. Maar zou het niet wenselijker zijn dat ex-samenwoners ook de mogelijkheid krijgen de in onderling overleg getroffen regeling via een gemeenschappelijk verzoekschrift te laten bekrachtigen door de rechtbank, temeer als er naast een convenant ook een ouderschapsplan wordt ingediend?

Ouderschapsplan

Het verzoek van partijen tot opname en aanhechting van het ouderschapsplan is door de rechtbank wel toegewezen, onder verwijzing naar de verplichting van gezaghebbende ouders om een ouderschapsplan op te stellen op grond van art. 1:247a BW jo. art. 815 Rv. Voor een verzoek tot opname en aanhechting van een ouderschapsplan maakt het voor de

1 Vgl. Rb. Amsterdam 18 november 2015, ECLI:NL:RBAMS:2015:7803 en Rb. Utrecht 15 december 2010, ECLI:NL:RBUTR:2010:BO6884.

2 *Kamerstukken II* 2000/01, 27554, nr. 3, p. 19.

3 K. Boshouwers, 'Dagvaarding of verzoekschrift bij verdeling of verrekening', *Advocatenblad online*, 18 november 2010.

rechtbank Zeeland-West-Brabant dus niet uit of je getrouwd bent geweest, een geregistreerd partnerschap hebt gehad of ongehuwd samenwonend bent geweest. Uit de jurisprudentie blijkt dat rechters hier bij ex-samenwoners toch verschillend over denken. Zo ging de rechtbank Arnhem⁴ wel over tot bekrachtiging van het ouderschapsplan, omdat dit in het belang van de minderjarigen werd geacht. Ook de rechtbank Utrecht wees een dergelijk verzoek toe, met als motivering dat deze regeling haar grondslag vindt in art. 1:253a lid 2 BW.⁵ De rechtbank Den Haag wees een soortgelijk verzoek echter af, omdat de rechtbank geen belang zag om art. 819 Rv naar analogie toe te passen en merkte daarbij op dat partijen de gemaakte afspraken in een notariële akte konden laten vastleggen om alsnog een executoriale titel te verkrijgen.⁶ Gelet op het feit dat art. 1:247a BW het opstellen van een ouderschapsplan ook verplicht stelt voor ex-samenwoners, is het wat mij betreft niet meer dan logisch dat een verzoek van ex-samenwoners om bekrachtiging en aanhechting van een ouderschapsplan dan ook door de rechtbank gehonoreerd wordt. De rechtbank Noord-Holland bekrachtigde zelfs een ouderschapsplan dat was opgesteld door ouders van wie enkel de moeder met het gezag was belast. De rechtbank motiveerde deze beslissing door te wijzen op het feit dat een kind na een scheiding recht heeft op een gelijkwaardige verzorging en opvoeding door beide ouders (art. 1:247 lid 4 en 5 BW), alsook door te wijzen op het feit dat ook ex-samenwoners een ouderschapsplan moeten opstellen (art. 1:247a BW). Naar het oordeel van de rechtbank brengt de strekking van de wet en het belang van het kind met zich mee dat ook in de situatie waarin er slechts één gezaghebbende ouder is, beide ouders hun afspraken analoog aan voormelde wettelijke regeling kunnen vastleggen in een ouderschapsplan en daarvan bekrachtiging door de rechtbank kunnen vragen.⁷

Dan zijn er ook nog de verzoeken van ouders die na verloop van tijd om opname en aanhechting van een *gewijzigd* ouderschapsplan vragen. Hoe gaan de rechters hiermee om? Op dezelfde dag als onderhavige uitspraak, heeft de rechtbank Zeeland-West-Brabant (zelfde rechter) in een zaak van ex-gehuwden geoordeeld dat het verzoek tot aanhechting van het gewijzigd ouderschapsplan en het opnemen daarvan in de beschikking wordt gehonoreerd, alhoewel daar eigenlijk geen wettelijke grondslag voor zou bestaan.⁸ De rechtbank motiveert deze beslissing door te benadrukken dat het belangrijk is dat ouders in onderling overleg afspraken maken over het ouderschap na de scheiding. Daarbij hoort ook de nakoming van de afspraken. Het opnemen van de afspraken in een beschikking kan daarvoor een waarborg zijn in verband met de executoriale kracht van de beschikking. Gelet op het voorgaande ziet de rechtbank geen goede reden waarom een gewijzigd ouderschapsplan niet op een vergelijkbare wijze als het oorspronkelijke ouderschapsplan in een beschikking kan worden opgenomen en van een executoriale titel kan worden voorzien. De rechtbank benadrukt daarbij dat voor de belangrijkste onderwerpen die in een (gewijzigd) ouderschapsplan worden opgenomen, voor ouders de mo-

gelijkheid bestaat deze onderwerpen in rechte te laten vaststellen en derhalve te baseren op een wettelijke grondslag. Voor ouders die in staat zijn in onderling overleg herziene afspraken te maken, ligt het niet voor de hand dat het niet mogelijk zou zijn deze herziene afspraken in één keer, via een gewijzigd ouderschapsplan, vast te laten leggen in een beschikking. Niet alleen ouders maar ook de kinderen zijn immers gebaat bij zo min mogelijk gerechtelijke procedures. Mijns inziens bestaat er voor opname en aanhechting van een gewijzigd ouderschapsplan wel een wettelijke grondslag, nu een gewijzigd ouderschapsplan aangemerkt kan worden als een regeling als bedoeld in art. 1:253a lid 2 BW.⁹

Alimentatieafspraken

Om executieperikelen te voorkomen, wordt de rechtbank vaak verzocht de specifieke alimentatieafspraken op te nemen in het dictum van de beschikking. In de onderhavige uitspraak heeft de rechtbank dit verzoek gehonoreerd. Maar er zijn ook uitspraken bekend waarin de rechtbank dit verzoek afwijst, met als motivering dat de rechtbank de inhoud van het tussen verzoekers opgestelde convenant en/of ouderschapsplan opneemt in de beschikking door deze aan de beschikking te hechten, waardoor de verplichtingen in het convenant en/of ouderschapsplan executoriale kracht krijgen en waardoor verzoekers geen belang meer zouden hebben bij een expliciete opname van de alimentatieafspraken in het dictum van de beschikking.¹⁰ Dat de afspraken in een aangehecht convenant en/of ouderschapsplan voor executie vatbaar worden,¹¹ is bevestigd door de Hoge Raad.¹² Het hof Leeuwarden oordeelde op 23 december 2008¹³ echter dat niet elk convenant dat aan een beschikking is gehecht en daarvan geacht wordt deel uit te maken een voor executie vatbare titel oplevert, maar dat dit afhangt van de wijze waarop de tekst in het convenant is geformuleerd.¹⁴ Het is de taak van de advocaat om de tekst van het convenant en/of ouderschapsplan dan ook goed op uitvoerbaarheid te controleren. Handel je als advocaat niet onzorgvuldig als je nalaat de rechtbank om expliciete vastlegging van de alimentatieafspraken in het dictum te vragen? Veel advocaten nemen het zekere voor het onzekere en vragen de rechtbank om de alimentatieafspraken expliciet in het dictum van de beschikking op te nemen. Je wilt immers niet dat een cliënt achteraf geconfronteerd wordt met een executieprobleem.

mr. L. van Straten
Van Straten Familierecht

4 Rb. Arnhem 3 maart 2009, ECLI:NL:RBARN:2009:BH5158.

5 Rb. Utrecht 15 december 2010, ECLI:NL:RBUTR:2010:BO6884.

6 Rb. Den Haag 1 februari 2013, ECLI:NL:RBDHA:2013:BZ2444.

7 Rb. Noord-Holland 7 februari 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:2085.

8 Rb. Zeeland-West-Brabant 8 september 2021, ECLI:NL:RBZWB:2021:4529.

9 Vgl. Rb. Utrecht 15 december 2010, ECLI:NL:RBUTR:2010:BO6884.

10 Rb. Overijssel 6 augustus 2021, C/08/264127 (niet gepubliceerd).

11 M.W. Knigge. 'Hoe verkrijg ik een executoriale titel? De deugdelijkheid van twee constructies onderzocht', *TCR* 2018, nr. 3.

12 HR 19 november 1982, *NJ* 1983/494.

13 Hof Leeuwarden 23 december 2008, ECLI:NL:GHLEE:2008:BG9955.

14 P. de Bruijn & R. Westrik, 'Convenant, echtscheidingsbeschikking en executoriale kracht', *EB* 2013, 61.